STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Lenkų tautosaka ir mitologija	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): prof. dr. Kristina Rutkovska **Kitas / a (-i):**	Filologijos fakultetas

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Pasirenkamas

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	Pavasario semestras	Lenkų k. / lietuvių k.

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Mokėti lenkų kalbą ≥ A2.1	**Gretutiniai reikalavimai (jei yra):**

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	133	48	85

Dalyko (modulio) tikslas
Suteikti studentams tvirtus tautosakos mokslo pagrindus, ugdyti jų gebėjimą suprasti ir analizuoti įvairus tautosakos žanrus, lavinti tautosakos mokslo problematikos, kultūros ir kalbos sąsajų suvokimą; supažindinti studentus su įvairiais šiuolaikinės tautosakos ir mitologijos tyrinėjimo aspektais, moksliniais terminais ir pagrindiniais šios srities darbais, tobulinti jų kultūrinę kompetenciją; siekti, kad studentai gebėtų suprasti skirtingų kultūrų specifiką, gebėtų analizuoti ir kritiškai vertinti kultūrinius kontekstus, galėtų konstruktyviai bendrauti su kitų kultūrų atstovais, savo veikloje vadovautųsi pagarba ir atvirumu kultūrinei įvairovei; taip pat siekiama ugdyti studijuojančiųjų analitinį ir kritinį mąstymą, gebėjimą dirbti grupėje ir savarankiškai, nusiteikimą mokytis, siekti kokybės ir ją vertinti.

Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Modulį išklausę studentai: - įgis žinių apie lenkų tautosaką ir mitologiją; - gebės apibūdinti pagrindines šios srities mokslo problemas, išreikšti ir pagrįsti savo požiūrį į jas, - gebės aprašyti, analizuoti ir aiškinti tautosakos ir mitologijos reiškinius, vartodami tinkamą terminiją ir taikydami tinkamus metodus; - gebės suprasti su tautosaka ir mitologija susijusį mokslinį tekstą (žodžiu ir raštu) ir jį reziumuoti, - gebės gretinti lenkų tautosakos ir mitologijos reiškinius su slavų ir lietuvių tautosakos ir mitologijos reiškiniais, nustatyti ir paaiškinti jų panašumus ir skirtumus; - gebės praktiškai taikyti įgytas žinias: nagrinėti tautosakos žanrinius ypatumus bei mitologinius reiškinius, tame tarpe ir	Įtraukianti paskaita (klausimų ir diskusijų galimybė, užduotys). Aktyvaus mokymo metodai (minčių lietus, darbas poromis, užduotys grupei, diskusija). Skaitinių aptarimas ir praktinės užduotys.	1 individualus darbas. Dalyvavimas diskusijoje, klausimų, susijusių su kurso problematika nagrinėjimas. Egzaminas raštu (uždarojo ir atvirojo tipo klausimai ir užduotys, teksto analizė). Studentui leidžiama laikyti egzaminą tik tuo atveju, jeigu jis semestro metu praleido ne daugiau kaip 30% paskaitų, pratybų ar seminarų bei atsiskaitė visus numatytus tarpinius atsiskaitymus.

regionines jų atmainas (Vilniaus krašto, kontaktinių zonų); - turės žinių apie mitologinius žodynus bei kitus šaltinius (tame tarpe elektroninius), mokės jais naudotis; - gebės kelti tikslus, pasirinkti užduočiai reikalingus išteklius ir metodus; - gebės rinkti ir sisteminti informaciją iš įvairių šaltinių; - gebės įžvelgti kultūrinę ar tarpdalykinę problemą, jai ištirti pasirinkti tinkamą empirinę medžiagą, tyrimo metodus ir bibliografinius šaltinius.		

Temos	**Kontaktinio darbo valandos**							**Savarankiškų studijų laikas ir užduotys**	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	**Visas kontaktinis darbas**	**Savarankiškas darbas**	**Savarankiškai atliekamos užduotys**
1. Tautosakos objektas, rūšis ir pagrindiniai žanrai. Tautosakai būdingi bruožai (tradicionalizmas, sinkretizmas, mitologinis mąstymas).	2		2				**4**	**8**	Specialiai kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir aptarimas. Nr. 1, 15-27.
2. Tautosakos tyrinėjimų pradžia Lenkijoje. Svarbiausi tyrinėtojai (Oskar Kolberg, Jan Karłowicz, Erazm Majewski, Zygmunt Gloger, Lucjan Malinowski ir kt.) ir jų nuopelnai.	2		4				**6**	**9**	Specialiai kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir aptarimas. Nr. 4, 18-24; Nr. 3, 32-40.
3. Įvairios tautosakos metodologijos sukurtos Lenkijoje. Folklorinis tekstas kaip mitologinių liaudies tikėjimų rekonstrukcijos šaltinis.	2		2				**4**	**8**	Specialiai kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir aptarimas. Nr. 3, 35-49.
4. Kalendorinių papročių „gramatika“. Papročių paradigmatika ir sintagmatika. Atskirų apeiginių simbolių funkcija bei jų raiškos būdai. Ritualiniai veikėjai, veiksmai, daiktai.	2		4				**6**	**10**	Specialiai kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir aptarimas. Nr. 3, 28-34. Darbas su žodynais.
5. Archainių šeimos papročių įvairovė. Laidotuvių papročių simbolika. Vestuviniai papročiai. Iniciacijos papročiai. Šeimos švenčių izomorfizmas. Pagoniški ir šiuolaikiniai krikščioniški papročiai, pagoniškų papročių transformacijos.	2		4				**6**	**10**	Specialiai kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir aptarimas. Nr. 1, 104-136. Nr. 5, 10-28. Darbas su žodynais.
6. Liaudies demonologija; demonologinių būtybių požymiai, jų klasifikacijos principai. Demonų vardai. Krikščioniškųjų šventųjų demonologizavimo būdai.	2		4				**6**	**10**	Specialiai kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir aptarimas. Nr. 1, 30-44. Nr. 3, 45-64. Darbas su žodynais.

7. Augalai ir gyvūnai tautosakoje, jų simbolika. Liaudies medicina. Užkalbėjimai, jų tipai ir struktūra. Prakeikimas, jo magiškoji galia ir paskirtis. Inkvizitorius ir jo tarpininkai. Kosmoso ir mikrokosmoso suvokimas. Lietuvių ir slavų analogijos.	2		4				**6**	**10**	Specialiai kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir aptarimas. Nr. 1, 30-44. Nr. 6, 1-12. Darbas su LLTI Duomenynu.
8. Mitologinis pasaulio modelis. Mitologinės kategorijos liaudies kultūroje: laikas, erdvė, skaičius. Liaudies astronomija. Lietuvių ir slavų analogijos.	2		4				**6**	**10**	Specialiai kursui parengtų mokslinių tekstų skaitymas ir aptarimas. Nr. 1, 30-44. Nr. 3, 45-64. Darbas su LLTI Duomenynu.
9. Mažosios tautosakos formos (greitakalbės, mįslės, erzinimai), jų funkcija ir genezė.			4				**4**	**10**	Darbas su LLTI Duomenynu.
Iš viso	16		32				**48**	**85**	

Vertinimo strategija	**Svoris proc.**	**Atsiskaitymo laikas**	**Vertinimo kriterijai**
Kaupiamasis vertinimas:			
Darbas semestro metu	20%	Visas semestras	Vertinamas taikant įvairius kriterijus: aktyvus dalyvavimas seminaruose, išsamus temos parengimas, literatūros panaudojimas, diskusija.
Individualus atsiskaitymas	20%	Semestro viduris	Individualus darbas, sudarytas iš 1 plačios temos, pagrįstos kurso programa (iki 7 p.).
Egzamino darbas	60 %	Sesijos metu	Egzamino darbą sudaro teoriniai klausimai ir 1 platesnė tema, formuluojama remiantis kurso programa. 10 balų – 95–100 % gerai išspręstų uždavinių, balai kinta kas 10 %; atsakymas platesne tema vertinamas remiantis bendrauniversitetiniais pažymių kriterijais

Rengiant rašto darbus ir atliekant savarankiško darbo užduotis (pvz., generuojant medžiagą analizei ar diskusijai, analizuojant, redaguojant tekstą, tikrinant rašybą ir gramatiką, kuriant pristatymų vizualizacijas ir atliekant kitus rutininius darbus) galima naudoti generatyvinio dirbtinio intelekto (GDI) įrankius. Jie turi būti naudojami vadovaujantis VU Filologijos fakulteto Generatyvinio dirbtinio intelekto gairėmis (nuorodą į gaires), studijų dalyko apraše nustatytais tikslais bei laikantis akademinio sąžiningumo, etiškumo, skaidrumo ir atsakomybės principų, numatytų VU teisės aktuose. Studentas (-ė) privalo deklaruoti GDI naudojimo faktą, nurodyti jo panaudojimo apimtį ir tikslą (arba darbo dalis, kurioms GDI buvo naudotas). Studentas (-ė) taip pat privalo gebėti paaiškinti ir pagrįsti GDI sugeneruotą ar jo pagalba parengtą turinį bei prisiimti visą atsakomybę už galutinį pateikto darbo turinį.

Autorius (-iai)	**Leidimo metai**	**Pavadinimas**	**Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas**	**Leidykla ar internetinė nuoroda**
Privaloma literatūra				
1. Piotr Kowalski, Teresa Smolińska	1992	*Folklorystyka. Materiały dla studentów filologii polskiej*	Cz. 1-2	Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu w Opolu
2. Jerzy Bartmiński	1990	*Folklor-język - poetyka*		Wrocław: Ossolineum
3. Adrian Mianecki (red.)	2005	*Folklor w badaniach współczesnych*		Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
4. Teresa Smolińska (red.)	1999	*Folklorystyczne i antropologiczne opisanie świata*		Opole: Uniwersytet Opolski

5. Stanisława Bartmińska	2007	*Wzorce tekstów ustnych w perspektywie etnolingwistycznej.*		Lublin: UMCS
6. Kristina Rutkovska	2018	*Obrzędowość a słownictwo w warunkach pogranicza*		http://www.lenkutarmes.flf.vu.lt/files/rutkovska_tekst_rytualny.pdf
Papildoma literatūra				
1. Tolstoj N. I (red.)	2001	*Etnolingvisticeskij slovarj „Slavjanskije drevnosti“*	t. 1-5	Moskva: Indrik
2. Violetta Wróblewska (red.)	2019	*Słownik polskiej bajki ludowej*		https://bajka.umk.pl
3. LLTI (autoriai)	2021	*Lietuvių tautosakos šaltiniai*		http://www.llti.lt/lt/duomenynas/
4. Kristina Rutkovska (red)	2021	*Video paskaitos*		http://www.kulturinelinguistika.flf.vu.lt/pl/dom.php

Atnaujinta 2026.07.01

COURSE UNIT (MODULE) DESCRIPTION

Course unit (module) title	Code
Folklor i mitologia polska	

Academic staff	Core academic unit(s)
Coordinating: **prof. dr. Kristina Rutkovska** **Other:**	Centrum Polonistyczne, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Wileński

Study cycle	Type of the course unit
BA	Kurs do wyboru

Mode of delivery	Semester or period when it is delivered	Language of instruction
Kontaktowe (audytoryjne)	Wiosenny	Polski/litewski

Requisites	
Prerequisites: Znajomość języka polskiego na poziomie ≥ A2.1	**Co-requisites (if relevant):**

Number of ECTS credits allocated	Student's workload (total)	Contact hours	Individual work
5	133	48	85

Purpose of the course unit
Pozyskanie solidnych podstaw wiedzy w zakresie studiów folklorystycznych, rozwijanie umiejętności odróżniania i analizowania różnych gatunków folkloru, rozumienia powiązań między kulturą a językiem; zapoznanie studentów z różnymi aspektami badań w zakresie studiów folklorystycznych i mitologicznych, z terminami naukowymi i kluczowymi pracami w tej dziedzinie oraz doskonalenie ich kompetencji kulturowych; umożliwienie studentom zrozumienia specyfiki różnych kultur, analizy i krytycznej oceny kontekstów kulturowych, konstruktywnej interakcji

z innymi kulturami oraz szacunku i otwartości na różnorodność kulturową; kurs ma również na celu rozwijanie analitycznego i krytycznego myślenia u studentów, umiejętności pracy w grupie oraz chęci pozyskiwania wiedzy.

Learning outcomes of the course unit	Teaching and learning methods	Assessment methods
Studenci zdobędą wiedzę na temat polskiego folkloru i mitologii;	Angażujący wykład (możliwość zadawania pytań i dyskusji, ćwiczenia).	Przedstawienie wybranego zagadnienia indywidualnie.
- potrafią opisać, wyrazić i uzasadnić swoje stanowisko wobec głównych problemów naukowych w tej dziedzinie;	Aktywne metody uczenia się (burza mózgów, praca w parach, ćwiczenia grupowe, dyskusja).	Dyskusja, analiza kwestii związanych z problematyką kursu.
-potrafią przedstawić, analizować i interpretować zjawiska z zakresu folkloru i mitologii, używając właściwej terminologii i metod opisu;	Omówienie lektur i ćwiczenia praktyczne.	Egzamin pisemny (pytania i ćwiczenia zamknięte i otwarte, analiza tekstu).
- potrafią zrozumieć i streścić tekst naukowy z zakresu folkloru i mitologii (w formie ustnej i pisemnej);		Studenci mogą przystąpić do egzaminu tylko wtedy, gdy opuścili nie więcej niż 30% wykładów, ćwiczeń lub seminariów w ciągu semestru.
- będą w stanie porównać polski folklor i mitologię z folklorem i mitologią słowiańską i litewską oraz zidentyfikować i wyjaśnić ich podobieństwa i różnice.		

Content	Contact hours							Individual work: time and assignments	
	Lectures	Tutorials	Seminars	Workshops	Laboratory work	Internship	Contact hours, total	Individual work	Tasks for individual work
1. Przedmiot, objekt badań folklorystycznych, główne gatunki folkloru. Charakterystyczne cechy folkloru (tradycjonalizm, synkretyzm, myślenie mitologiczne).	2		2				**4**	**8**	Czytanie i omawianie tekstów naukowych dotyczących przedstawianego tematu. Nr 1, 15-27.
2. Początki badań folklorystycznych w Polsce. Najważniejsi badacze (Oskar Kolberg, Jan Karłowicz, Erazm Majewski, Zygmunt Gloger, Lucjan Malinowski i in.) i ich wkład w rozwój nauki.	2		4				**6**	**9**	Czytanie i omawianie tekstów naukowych dotyczących przedstawianego tematu. Nr. 4, 18-24; Nr. 3, 32-40.
3. Różne metodologie folklorystyczne rozwijane w Polsce. Tekst folkloru jako źródło rekonstrukcji mitologicznych wierzeń ludowych.	2		2				**4**	**8**	Czytanie i omawianie tekstów naukowych dotyczących przedstawianego tematu. Nr. 3, 35-49.
4. "Gramatyka" dorocznych zwyczajów ludowych, ich paradygmatyka i syntagmatyka. Funkcje poszczególnych symboli obrzędowych i ich środki wyrazu. Wykonawcy obrzędów, czynności i przedmioty obrzędowe.	2		4				**6**	**10**	Czytanie i omawianie tekstów naukowych dotyczących przedstawianego tematu. Nr. 3, 28-34. Praca ze słownikami etnolingwistycznymi.

5. Różnorodność archaicznych zwyczajów rodzinnych. Symbolika zwyczajów pogrzebowych. Zwyczaje weselne. Zwyczaje inicjacyjne. Izomorfizm świąt rodzinnych. Pogańskie i współczesne zwyczaje chrześcijańskie, transformacje zwyczajów pogańskich.	2		4				**6**	**10**	Czytanie i omawianie tekstów naukowych dotyczących przedstawianego tematu. Nr. 1, 104-136. Nr. 5, 10-28. Praca ze słownikami.
6. Demonologia ludowa; charakterystyka istot demonologicznych, zasady ich klasyfikacji. Imiona demonów. Spososby demonologizacji świętych chrześcijańskich.	2		4				**6**	**10**	Czytanie i omawianie tekstów naukowych dotyczących przedstawianego tematu. Nr. 1, 30-44. Nr. 3, 45-64. Praca ze słownikami.
7. Rośliny i zwierzęta w folklorze, ich symbolika. Medycyna ludowa. Zaklęcia, ich rodzaje i struktura. Klątwy, ich magiczna moc i przeznaczenie. Inkwizytor i jego agenci. Postrzeganie kosmosu i mikrokosmosu. Analogie litewskie i słowiańskie.	2		4				**6**	**10**	Czytanie i omawianie tekstów naukowych dotyczących przedstawianego tematu. Nr. 1, 30-44. Nr. 6, 1-12. Praca z bazą danych LLTI.
8. Mitologiczny model świata. Kategorie mitologiczne w kulturze ludowej: czas, przestrzeń, liczba. Astronomia ludowa. Analogie litewskie i słowiańskie.	2		4				**6**	**10**	Czytanie i omawianie tekstów naukowych dotyczących przedstawianego tematu. Nr. 1, 30-44. Nr. 3, 45-64. Praca z bazą danych LLTI.
9. Gatunki małego folkloru (wyliczanki, zagadki, przekomarzanki), ich funkcja i geneza.			4				**4**	**10**	Praca z bazą danych LLTI.
Total	**16**		**32**				**48**	**85**	

Assessment strategy	Weight %	Deadline	Assessment criteria
Praca w ciągu semestru	20 %	Cały semestr	Kryteria oceniania: aktywny udział w zajęciach, przygotowanie tematów, dyskusja.
Rozliczenie indywidualne	20 %	W połowie semestru	Praca rozliczeniowa składająca się z 1 obszernego tematu opartego na programie kursu (do 7 s.).
Egzamin	60 %	Podczas sesji	Egzamin składa się z pytań teoretycznych i 1 szerszego tematu opartego na programie kursu. 10 punktów za 95-100% rozwiązanych zadań/pytań egzaminacyjnych, ocena różni się o 10% w zależności od liczby poprawnych odpowiedzi; odpowiedź na szerszy temat jest oceniana na podstawie ogólnych kryteriów oceny uniwersyteckiej.

Zasady korzystania z generatywnej sztucznej inteligencji (GSI)

Przy przygotowywaniu prac pisemnych oraz wykonywaniu zadań realizowanych w ramach samodzielnej pracy studenta (m.in. generowaniu materiałów do analizy lub dyskusji, analizie i redagowaniu tekstów, sprawdzaniu poprawności językowej, tworzeniu wizualizacji do prezentacji oraz wykonywaniu innych czynności o charakterze rutynowym) dopuszcza się korzystanie z narzędzi generatywnej sztucznej inteligencji (GSI). Korzystanie z narzędzi GSI powinno odbywać się zgodnie z Wytycznymi Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wileńskiego dotyczącymi stosowania generatywnej sztucznej inteligencji (link do wytycznych), celami i zasadami określonymi w opisie przedmiotu oraz z poszanowaniem zasad uczciwości akademickiej, etyki, przejrzystości i odpowiedzialności, wynikających z obowiązujących aktów prawnych Uniwersytetu Wileńskiego. Student(-ka) jest zobowiązany(-a) do

ujawnienia faktu wykorzystania narzędzi GSI, określenia zakresu i celu ich zastosowania oraz wskazania części pracy, przy opracowaniu których zostały wykorzystane. Student(-ka) jest również zobowiązany(-a) do wykazania się znajomością i zrozumieniem treści wygenerowanych lub opracowanych z wykorzystaniem GSI, a także do ich merytorycznego uzasadnienia. Pełną odpowiedzialność za treść, poprawność oraz zgodność z zasadami uczciwości akademickiej ponosi autor(ka) złożonej pracy.

Author (-s)	Publishing year	Title	Issue of a periodical or volume of a publication	Publishing house or web link
Required reading				
1. Piotr Kowalski, Teresa Smolińska	1992	*Folklorystyka. Materiały dla studentów filologii polskiej*	Cz. 1-2	Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu w Opolu
2. Jerzy Bartmiński	1990	*Folklor-język - poetyka*		Wrocław: Ossolineum
3. Adrian Mianecki (red.)	2005	*Folklor w badaniach współczesnych*		Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
4. Teresa Smolińska (red.)	1999	*Folklorystyczne i antropologiczne opisanie świata*		Opole: Uniwersytet Opolski
5. Stanisława Bartmińska	2007	*Wzorce tekstów ustnych w perspektywie etnolingwistycznej.*		Lublin: UMCS
6. Kristina Rutkovska	2018	*Obrzędowość a słownictwo w warunkach pogranicza*		http://www.lenkutarmes.flf.vu.lt/files/rutkovska_tekst_rytualny.pdf
Recommended reading				
1. Tolstoj N. I (red.)	2001	*Etnolingvisticeskij slovarj „Slavjanskije drevnosti“*	t. 1-5	Moskva: Indrik
2. Violetta Wróblewska (red.)	2019	*Słownik polskiej bajki ludowej*		https://bajka.umk.pl
3. LLTI (autoriai)	2021	*Lietuvių tautosakos šaltiniai/ Źródła folkloru litewskiego*		http://www.llti.lt/lt/duomenynas/
4. Kristina Rutkovska (red)	2021	*Video paskaitos/Wykłady video.*		http://www.kulturinelingvistika.flf.vu.lt/pl/dom.php

Updated 2026.07.01